

TURIZMGA KIRISH

Toshpulatova Nilufar Toshmurot qizi
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
toshpulatovanilufar99@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm sohasi va uning shakllari, shuningdek turizm sohasining hozirgi kundagi ahamiyati haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Turizm, shakl, xalqaro, sayohat, sayyoh, Amir Temur, bilim, mamlakat, O'zbekturizm milliy kompaniyasi, turistik yo'nalish, klassik yo'nalish.

ДОСТУП К ТУРИЗМУ

Аннотация: В данной статье рассматривается индустрия туризма и ее формы, а также значение туристической отрасли сегодня.

Ключевые слова: Туризм, форма, международный, путешествие, турист, Амир Темур, знания, страна, Узбекская туристическая национальная компания, туристический маршрут, классический маршрут.

ACCESS TO TOURISM

Abstract: This article discusses the tourism industry and its forms, as well as the importance of the tourism industry today.

Key words: Tourism, form, international, travel, tourist, Amir Temur, knowledge, country, Uzbek tourism national company, tourist route, classic route.

Turizm fransuzchadan olingan bo`lib sayr, sayohat ma`nolarini anglatadi. Turizm bu sayyohlik — sayohat qilish, faol dam olish turlaridan biri. Turizm deganda jismoniy shaxsning doimiy istiqomat joyidan sog`lomlashtirish, ma`rifiy, kasbiy amaliy yoki boshqa maqsadlarda borilgan joyda ya`ni mamlakatda haq to`lanadigan faoliyat bilan shug`ullanmagan holda uzog`i bilan 1 yil muddatga jo`nab ketishi tushuniladi. Turizmning boshlang`ich tarixi XIX asr boshlariga borib taqaladi. Birinchi bo`lib, Angliyadan Fransiyaga uyushgan sayyohlik tashkil etilgan (1815). Turizmning asoschisi hisoblanmish ingliz ruhoniysi Tomas Kuk 1843-yilda 1-temir yo`l sayyohligini tashkil etgan edi. Shundan so`ng u o`zining xususiy turistik korxonasini tuzdi va 1866-yilda birinchi sayyohlik guruhlarini AQShga jo`natildi. Sharqda arab sayyohi Ibn Battuta 21 yoshida sayohatini boshlab, deyarli barcha Sharq va Shimoliy Afrika yurtlarini piyoda kezib chiqdi.

Movarounnahrda ilk sayyohlarning safarlari Amir Temur va Temuriylar davrida faollashgan. Amir Temur fransuz qiroli Karl VI va ingliz qiroli Genrix IV bilan doimiy aloqada bo`lgan va uning elchisi 1403-yili Parijga kelgan. Ispaniyalik Klavixoning "Buyuk Temurning hayoti va faoliyati" kitobida Movarounnahrda ijtimoiy hayot va sayyoxlarning Temur davlatiga intilishi aks etgan. Hozirgi davrda Turizm dunyoning juda ko`p mamlakatlarida ommaviy tus olgan. Odatda, Turizm turizm tashkilotlari

orqali turizm marshrutlari bo'yicha uyushtiriladi. Turizmning juda ko'p turlari va shakllari mavjud masalan, ichki, xalqaro, havaskorlik turizmi, uyushgan turizm, yaqin joyga sayohat, uzoqqa sayohat, bilim saviyasini kengaytirish maqsadidagi turizm, toqqa chiqish, suv turizmi, avtoturizm, piyoda yuriladigan turizm, sport turizmi va boshqalar.

O'zbekistonda turizm sohasiga rahbarlikni "O'zbekturizm" milliy kompaniyasi 27-iyul, 1992-yilda tuzilgan va shu kompaniya olib boradi. Kompaniyaning asosiy vazifasi turizm infrastrukturasi rivojlantirish, chet el sarmoyasini jalb qilib zamonaviy turistik komplekslarni barpo etish, yangi turistik yo'nalishlarni ishlab chiqish, xizmatlar doirasini kengaytirish va boshqalar.

"O'zbekturizm" milliy kompaniyasi sayohat qilish turiga qarab quyidagi turistik yo'nalishlarni ishlab chiqqan: klassik yo'nalish bunda Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva, Toshkent; Toshkent, Samarqand, BuxoroShahrisabz, Toshkent. Bu yo'nalish eng qadimiy. yodgorliklar va boshqa tarixiy-madaniy obidalarga tashrif bilan bog'liq; ekologik turizm yo'nalishi. Bu yo'nalish alohida muhofaza qilinadigan tabiiy hududlar va sayyohlar uchun ekologik jihatdan qulay hamda foydali hisoblanadigan joylarga tashrif bilan bog'liq; arxeologik turizm yo'nalishi Qoraqalpog'iston, Surxondaryo, Samarqand hududdari bo'ylab. Bu yo'nalish O'zbekistonning eng qadimiy topilmalari va arxeologik qazishmalar olib borilayotgan joylari bilan tanishishni maqsad qilib qo'yadi; ekstre mal turizm yo'nalishi Chimyon, Farg'ona vodiysi, Orol bo'yi, Buxoro, Navoiy viloyati hududlari bo'ylab; liniy turizm yo'nalishi Toshkent, Samarqand, Buxoro, Toshkent bo'ylab — mamlakatimizdagi tarixiy diniy obidalarni ziyorat qilish bilan bog'liq.

Turizm sohasidagi munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solish, turistik xizmatlar bozorini rivojlantirish, shuningdek, turistlar va turistik faoliyat sub'yektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish maqsadida O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida"gi qonuni qabul qilingan 20-avgust 1999-yilda. Shu bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2005-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekistonda turizmni rivojlantirish davlat dasturi to'g'risida"gi farmoni (15-aprel 1999) sohani rivojlantirishda muhim omil bo'ldi.

Turizm tashkilotlarini takomillashtirish hamda kichik va o'rta turistik korxonalarining xizmat ko'rsatish bozorini faollashtirish, shuningdek, xorijiy sarmoyani turizm sohasiga jalb kilish maqsadida 1998-yilda O'zbekiston Respublikasi hukumati qarori bilan Toshkentda "Xususiy sayyoxlik tashkilotlari uyushmasi" tashkil etildi. U 300 dan ziyod turistik korxonalar bilan yaqindan aloqada bo'lib faoliyat olib boradi. O'zbekistonda "Kumushkon" turistik bazasi va "Sanzar" kemping majmuasi mavjud bo'lib, ular "O'zbekturizm" milliy kompaniyasi tizimi tashkilotlari hisoblanadi. Shu bilan birga Chorvoq, Chimyon, Beldersoy dam olish oromgohlari va yuzga yaqin xususiy mehmonxonalar ishlayapdi. O'zbekistonda ko'plab turistlarni

qabul qilish va ularga xizmat ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lgan mehmonxonalar soni tobora o'sib bormoqda.

O'zbekiston 1993-yilda o'z safiga 120 dan ortiq mamlakatni birlashtirgan Jahon turistik tashkiloti (WTO; 1975-yilda tuzilgan)ga a'zo bo'ldi. Shuningdek, O'zbekiston WTO Yevropa komissiyasi rayosatining ham a'zosidir. 2004-yil "Buyuk ipak yo'li" loyihasi doirasida Samarqand viloyatida Jahon turistik tashkilotining vakolatxonasini ochish ko'zda tutilgan. O'zbekistonda turizm sohasiga oid "Buyuk ipak yo'li" xalqaro turistik reklamaaxborot gaz. (1994-yildan), "Biznes Gayd" JUR (RUS va ingliz tillarida) va boshqa ommaviy nashrlar chop etilayapdi.

2021-yil aprel oyida Dog'istonda O'zbekistonning ziyorat turizm salohiyati taqdimoti o'tkazildi. Bosh vazir o'rinbosari, Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi raisi Aziz Abduhakimov topshirig'i bilan Dog'istonda «Imomlar yurtiga sayohat» yo'nalishidagi targ'ibot ishlari boshlangan.

Turizmning juda ko'p turlari hamda shakllari mavjud:

- Ichki xalqaro;
- Havaskorlik turizmi;
- Uyushgan turizm;
- Yaqin j oyga sayohat;
- Uzoqqa sayohat;
- Bilim saviyasini kengaytirish maqsadidagi turizm;
- Toqqa chiqish;
- Suv turizmi;
- Avtoturizm;
- Piyoda yuriladigan turizm;
- Sport turizmi va boshqalar.

Turizm- sayohat. Uning mazmunida dam olish, hordiq chiqarish, jismonan chiniqish, o'lkani o'rganish, ijtimoiy-foydali mehnat qilish, tabiatni muhofaza qilish, tabiiy muvozanatni saqlash, ilmiy tadqiqotlar olib borish kabi keng qamrovli ijtimoiy-tarbiyaviy hamda madaniy jarayonlar mujassamlashgan. Ularni amalga oshirishda tashkiliy va boshqaruv faoliyatlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'kidlash lozimki, sayohatning bu yo'nalishidagi vositalaridan jahondagi ko'p mamlakatlarda maqsadli foydalanib kelinmoqda. Shu sababdan turizmning o'ziga xos tarixiy rivojlanishi mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy va siyosiy faoliyatlari bilan bevosita bog'liqdir.

E'tirof etish lozimki, sayr-sayohatlar xalqaro miqyosdagi eng ommaviy-madaniy tadbirlardan biridir. Tarixiy-madaniy obidalarni tomosha qilish, ularning tarixi bilan tanishish, zamonaviy qurilishlar, hashamatli uylar, chiroyli bog'-rog'lar, millatlarning urf-odatlarini o'rganish, tili kabi sohalar sayohatchilarning diqqat-e'tiboridan keng joy oladi. Bunda transport foydalanish, moliyaviy xarajatlar, yashash joylari hamda oziq-ovqatlar bilan ta'minlash, madaniy xizmatlar ancha ustuvor tashkiliy faoliyat

hisoblanadi. O'zbekiston geografik joylashuvi va tabiiy muhiti hamda tarixiy obidalarga boy bo'lgan shaharlari sayr-sayohatlar va qiyosiy yurish uchun juda qulay hisoblanadi. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy shaharlar. Toshkent, Navoiy, Guliston kabi zamonaviy shaharlarning ko'rki va yangi jamoli faqat mamlakatimiz aholisining emas, balki xorijiy mamlakatlarning ham diqqatini tortadi.

Xulosa qilib aytganda, turizmning sayr-sayohat va qiyosiy yurish shakllari mazmun va mohiyat jihatdan o'z xususiyatlariga egadir. Ularni maqsadli uyushtirish va olib borishda mutasaddi xodimlarning o'z mas'uliyatlarini bajarishi juda muhim. Turizm sohasini yanada rivojlantirish uchun malakali kadrlar tayyorlash uchun sharoitlar tayyorlash lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Erkayeva Barno Abdurahimovna " O'ZBEKISTONDA TARIXIY-MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY JIHATLARI ".
2. Qudratov G'.X., Tuxliev I.S. Turizm iqtisodiyoti. – Samarqand, SamISI, 2007.
3. Tariqulov M. O, Nabiyeva S. A "Ekskursiyashunoslik" fani bo'yicha ta'lim texnologiyasi. Toshkent 2006 y. Toshkent Davlat Iqtisodiyot universiteti.
4. I.S.Tuxliev, M.Q.Pardaev. Turizm xizmat ko'rsatishni rivojlantirish aholi bandligini oshirish manbasi. - T., 2008. -18 b.
5. X.M.Mamatkulov. Turizm va servisga oid izohli lug'at. -Samarkand, 2010. - 201 b.

Internet manbalari

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/turizm-sohasining-tarixi-va-uning-rivojlanish-davrlari-yurtimizning-tarixiy-manzilgohlari>
2. <https://kun.uz/news/2018/01/02/uzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivojlantirish-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari?q=%2Fuz%2Fnews%2F2018%2F01%2F02%2Fuzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivojlantirish-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari>
3. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Turizm>